

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 20. decembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 190/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumu Nr. 350 „Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 350) 142.⁴, 142.⁵ un 142.⁶ punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam, Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 49. pantam un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 16. un 20. pantam un spēkā neesošu no to spēkā stāšanās brīža.

2. Noteikumu Nr. 350 142.⁴ punkts paredz: “Lai nodrošinātu valsts stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai, enerģētisko neatkarību un sabiedrības interešu aizsardzību, valsts meža zemju valdītājs līdz 2023. gada 31. decembrim šo noteikumu 87.² punktā minētajās izsolēs un šo noteikumu 87.³ punktā minētajā publicējamajā informācijā neiekļauj līdz 50 000 hektāru no valsts meža zemēm. Subjekts, kura visas kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai vai vienai

vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām, 45 dienu laikā pēc šo noteikumu stāšanās spēkā iesniedz valsts meža zemju īpašniekam pamatotu iesniegumu piešķirt izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs. Zemkopības ministrija izvērtē iesniegumu un sagatavo informāciju Ministru kabineta lēmuma pieņemšanai par šo noteikumu 87.² punktā minētā vienreizējā maksājuma apmēru par tiesībām noslēgt šo noteikumu 87.⁵ punktā minēto apbūves tiesības līgumu, ņemot vērā neatkarīga vērtētāja vērtējumu par tirgus cenu. Valsts meža zemes īpašnieks piešķir izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietošanai valsts meža zemēs, ja par to lemj Ministru kabinets.”

Noteikumu Nr. 350 142.⁵ punkts noteic, ka Zemkopības ministrija izstrādā minimālos kritērijus, saskaņā ar kuriem šo noteikumu 142.⁴ punktā minētais neatkarīgais vērtētājs nosaka vienreizējā maksājuma apmēru par tiesībām noslēgt šo noteikumu 87.⁵ punktā minēto apbūves tiesības līgumu attiecībā uz zemesgabaliem, kurus saskaņā ar šo noteikumu 142.⁴ punktu valsts meža zemju valdītājs līdz 2023. gada 31. decembrim neiekļauj šo noteikumu 87.² punktā minētajās izsolēs.

Noteikumu Nr. 350 142.⁶ punkts noteic: “Ja Ministru kabinets līdz 2023. gada 31. decembrim nepieņem lēmumu par šo noteikumu 142.⁴ punktā minēto valsts meža zemi, no 2024. gada 1. janvāra šo noteikumu 4.¹ nodaļā minētais apbūves tiesības piešķirējs var noskaidrot attiecīgās valsts meža zemes apbūves tiesīgo šo noteikumu 87.² punktā minētajā izsolē, publicējot par to informāciju saskaņā ar šo noteikumu 87.³ punktu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ pantam;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktiskais apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. un 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka

juridiska spēka normām un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Pieteikumā ir apstrīdēta Ministru kabineta noteikumu atbilstība Satversmei, LESD un Hartai, līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēja ir juridiska persona. Līdz ar to tā ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa konstitucionālajā sūdzībā juridiski pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

6.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir kapitālsabiedrība, kuras pamata saimnieciskās darbības veids ir elektroenerģijas ražošana, izmantojot vēja elektrostacijas. Ar Ministru kabineta 2023. gada 28. novembra rīkojumu Nr. 831 “Par vienreizējā maksājuma apmēra apstiprināšanu saistībā ar tiesībām noslēgt apbūves tiesību līgumu stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietojšanai valsts meža zemē” (turpmāk – Ministru kabineta rīkojums), kas pieņemts Noteikumu Nr. 350 142.⁴ punkta kārtībā, Zemkopības ministrijai noteikts saistībā ar stratēģiski nozīmīgu vējparku izvietojšanu piešķirt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Latvijas vēja parki” izpētes un apbūves tiesības uz šā rīkojuma 1. pielikumā minētajām teritorijām, tostarp zemesgabaliem blakus Pieteikuma iesniedzējas attīstāmajām vēja elektrostacijām. Pieteikuma iesniedzēja esot vēlējusies pretendēt uz šiem zemesgabaliem tās plānoto vēja parku attīstīšanai. Tādējādi ar minēto normu esot

aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības piedalīties attiecīgo valsts meža zemju apbūves tiesību izolē.

Līdz ar to pieteikums daļā par Noteikumu Nr. 350 142.⁴ punkta (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.2. Apstrīdētais Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punkts paredz, ka Zemkopības ministrijai ir jāizstrādā kritēriji, saskaņā ar kuriem neatkarīgais vērtētājs nosaka vienreizējā maksājuma apmēru par tiesībām noslēgt apbūves tiesības līgumu, kā arī rīcību gadījumā, ja Ministru kabinets līdz 2023. gada 31. decembrim nepieņem apstrīdētajā normā minēto lēmumu.

Pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kā Pieteikuma iesniedzējas pamattiesības aizskar un kādas nelabvēlīgas sekas tai rada tieši Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punkts. Turklāt tā pati pieteikumā norāda, ka aizskārumu rada tieši apstrīdētā norma, kura liedz pretendēt uz izpēti un apbūves tiesību iegūšanu uz atsevišķām valsts meža zemēm.

Līdz ar to pieteikums daļā par Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punktu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.3. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atzīt apstrīdēto normu un Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punktu par neatbilstošiem arī LESD 49. pantam un Hartas 16. un 20. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka LESD 49. pants aizsargā Eiropas Savienības dalībvalstu iedzīvotājus un juridiskās personas, kas vēlas īstenot savu ekonomisko aktivitāti citā dalībvalstī. Tā mērķis ir nodrošināt, lai pret visiem dalībvalstu valstspiederīgajiem, kuri veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī, tiktu piemērota tāda pati attieksme kā pret šīs valsts pilsoņiem. Uzņēmumiem, kas vēlas īstenot no LESD 49. panta izrietošās tiesības, visupirms jābūt izveidotiem saskaņā ar civiltiesībām vai komerciesībām atbilstoši kādas dalībvalsts likumiem, un tie var vērsties pret tās valsts tiesību normām, kurā tie vēlētos īstenot iepriekšminētās tiesības, vai savas atrašanās vietas valsts tiesību normām, ja tās ierobežo ekonomisko aktivitāšu īstenošanu citā valstī (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 10.1. punktu*).

Pieteikumā ir norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēja ir [..] reģistrēta uzņēmuma [..] 100 % meitas uzņēmums. Apstrīdētā norma kavējot Pieteikuma iesniedzējas kā [..] grupas uzņēmuma LESD 49. pantā garantētās uzņēmējdarbības

brīvības izmantošanu attīstīt vēja parkus Latvijā. Tomēr, tā kā Pieteikuma iesniedzēja ir Latvijā dibināta komercsabiedrība un saimniecisko darbību veic Latvijā, no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka ar apstrīdēto normu un Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punktu ir aizskartas tieši Pieteikuma iesniedzējai LESD 49. pantā noteiktās tiesības.

Saskaņā ar Hartas 51. panta pirmo daļu Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Ņemot vērā to, ka no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka ar apstrīdēto normu un Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punktu ir aizskartas Pieteikuma iesniedzējai LESD 49. pantā ietvertās tiesības, lieta nevar tikt ierosināta arī par šo normu atbilstību Hartas 16. un 20. pantam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas un Noteikumu Nr. 350 142.⁵ un 142.⁶ punkta atbilstību LESD 49. pantam un Hartas 16. un 20. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī šādu iespēju nav.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, tad konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Saskaņā ar apstrīdēto normu izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja parku izvietojumam valsts meža zemēs šajā normā noteiktajam subjektam piešķir, ja par to lemj Ministru kabinets. Savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr. 350 142.⁶ punktu, ja Ministru kabinets līdz 2023. gada 31. decembrim nepieņemtu lēmumu par apstrīdētajā normā minēto valsts meža zemi, no 2024. gada 1. janvāra attiecīgās valsts meža zemes apbūves tiesīgo varētu noskaidrot, rīkojot izsoli Noteikumu Nr. 350 87.² punktā noteiktajā kārtībā.

Tādējādi konkrētajā gadījumā par pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi uzskatāms brīdis, kad Ministru kabinets pieņem lēmumu par izpētes un apbūves

tiesību piešķiršanu uz konkrētām valsts meža zemēm apstrīdētajā normā minētajam subjektam. Ministru kabineta rīkojums, ar kuru sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Latvijas vēja parki” piešķirtas izpētes un apbūves tiesības uz šā rīkojuma 1. pielikumā minētajām teritorijām, tostarp Pieteikuma iesniedzējas norādītajiem valsts meža zemes gabaliem, pieņemts 2023. gada 28. novembrī. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2023. gada 30. novembrī. Tādējādi termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Izvērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa vispirms pārbauda, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 11. punktu*).

Lai noskaidrotu, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17. punktu*). Taču Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viena kopīga pazīme pati par sevi ne vienmēr var kalpot par pietiekamu argumentu, lai konstatētu, ka divas personu grupas atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos. Satversmes tiesai ir jāizvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka vienādos un salīdzināmos apstākļos atrodas gan privāto tiesību juridiskās personas, gan kapitālsabiedrības, kurās visas kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai vai vienai vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām, kas ir ieinteresētas iegūt apbūves tiesības vēja parku attīstībai.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 2. punktu publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā, ja publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts attīstībai vai valsts drošībai.

Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 308 “Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumos Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi””, ar kuriem apstrīdētā norma pieņemta, novērtējuma ziņojumā (anotācijā) norādīts, ka ir dibināta publiskas personas kapitālsabiedrība – SIA “Latvijas vēja parki” –, kuras vispārējais stratēģiskais mērķis ir īstenot stratēģiski svarīgu vēja parku projektus Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā 2021. – 2030. gadam iekļauto mērķu sasniegšanai un turpmākai virzībai uz klimatneitralitātes sasniegšanu, veicinot enerģētiskās neatkarības nodrošināšanu.

Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi uz abu salīdzināmo personu grupu vienojošo pazīmi. Proti, tās abas vienojot tas, ka tās ir tiesīgas pretendēt uz apbūves tiesību līguma noslēgšanu vispārīgā kārtībā saskaņā ar Noteikumu Nr. 350 87.5. punktu. Tomēr pieteikumā nav sniegti argumenti tam, kāpēc Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstāklis, ka publiskas personas kapitālsabiedrība tiek dibināta ar konkrētu mērķi – nodrošināt valsts attīstības un drošības intereses –, nav uzskatāms par tādu, kas liedz šīs abas personu grupas savstarpēji salīdzināt. Turklāt pieteikumā nav pamatots, kāpēc tas vien, ka abas Pieteikuma iesniedzējas norādītās personu grupas ir tiesīgas pretendēt uz apbūves tiesību līguma noslēgšanu vispārīgā kārtībā, ļauj tās savstarpēji salīdzināt arī attiecībā uz tām valsts meža zemēm, kuras saskaņā ar apstrīdēto normu neiekļauj Noteikumu Nr. 350 87.² punktā minētajās izsolēs.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 190/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina